

روش و الگوی تحلیل سیاسی

مقام معظم رهبری دام ظلّه

دکتر عبدالله گنجی

www.ketab.ir

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام

سرشناسه: کجی، عبدالله، ۱۳۳۱ - | عنوان و نام پدیدآور: روش و الگوی تحلیل سیاسی مقام معظم رهبری (مکتب/نویسنده عبدالله کجی، تهیه‌کننده پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع): ناظر علمی ابراهیم برزگر؛ سرویراستار حسین قاسم حمزه | مشخصات نشر: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۹. | مشخصات ظاهری: ۲۴۸ ص. | شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۶۷۷-۱ | موضوع: وضعیت فهرست نویسی: فیما | یادداشت: کتابخانه ملی [۱۳۷] - ۱۳۸ - همچنین به صورت زیرنویس | موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱ - -- دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی | موضوع: Political and social views ۱۹۳۹, Leader of IRI, Seyyed Ali, Khamenei -- | موضوع: خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱ - -- نظریه درباره سیاست و حکومت | موضوع: Leader of IRI -- Views on politics and government, Ali, Khamenei | موضوع: خامنه‌ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱ - -- پیام‌ها و سخنرانی‌ها | موضوع: Messages and Khamenei, Seyyed Ali -- | موضوع: رهبری سیاسی - ایران | موضوع: Political leadership—Iran | موضوع: اسلام و سیاست | موضوع: Islam and politics | شناسه افزوده: برزگر، ابراهیم، ۱۳۳۳ - | شناسه افزوده: قاسم حمزه، حسین، ویراستار | شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) | شناسه افزوده: Imam Sadiq Research Institute for Islamic Sciences | شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، انتشارات زمزم هدایت | شناسه افزوده: Imam Sadiq Research Institute of Islamic Sciences, Zamzam Hedsyat | رده‌بندی کنگره: ۱۶۹۲DSR | رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۴ | شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۴۲۴۱

روش و الگوی تحلیل سیاسی مقام معظم رهبری علیه السلام

تهیه کننده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام

عبدالله گنجی	توسعه دهنده
ابراهیم برزگر	ناظر علمی
سیامک باقری چوکامی	ناظر نهایی
حسین قاسم حمزه	سرویراستار:
حسن محقق نجفی	ویراستار
عبدالرحمن حیاتی اصل	وآپایش نهایی:

روح الله اسلامی	صفحه آرا:
ابراهیم اسماعیلزاده	ناظر چاپ:
زمزم هدایت	ناشر:

مرکز چاپ	چاپ:
رقعی	قطع:
اول / ۱۳۹۹	نوبت:
۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۶۷۷-۱	شابکد:
۵۰۰	شمارگان:
۳۰۰۰۰ تومان	قیمت:

آدرس: قم، خیابان شهیدان فاطمی، بخش کوچه ۳، پلاک ۸۱
تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۳۰۷۳۵ / همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷

حقوق چاپ و نشر برای انتشارت زمزم هدایت
محفوظ است.

978-964-246-677-1

788642 466771

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: کلیات	۱۳
۱-۱. تعریف تحلیل	۱۳
۱-۲. ارکان تحلیل	۱۵
۱-۲-۱. باید اتفاق یا پدیده‌ای به وقوع پیوسته باشد	۱۵
۱-۲-۲. دسته بندی اطلاعات مربوط به خبر و کمک‌گیری از روندهای مشابه گذشته	۱۵
۱-۲-۳. بررسی کشف ارتباط بین پدیده‌ها	۱۵
۱-۳. تحلیل سیاسی	۱۶
۱-۴. شرط ژمربخشی تحلیل	۱۶
۱-۵. انواع تحلیل	۱۷
۱-۵-۱. تحلیل فردی	۱۷
۱-۵-۲. تحلیل حزبی - جناحی	۱۸
۱-۵-۳. تحلیل حکومتی	۱۸
۱-۶. اهمیت تحلیل	۱۸
۱-۷. آسیب‌های تحلیل سیاسی	۲۰
۱-۷-۱. سطحی‌گرایی	۲۰
۱-۷-۲. عصبانیت	۲۱
۱-۷-۳. عدم اشراف بر اطلاعات	۲۱
۱-۷-۴. آسان‌پنداری	۲۲
۱-۷-۵. مغالطه	۲۲
۱-۷-۶. پیش‌داوری	۲۳
۱-۷-۷. نداشتن راه‌حل	۲۳

- ۲۴ ۱-۷-۸. بی انصافی.....
- ۲۴ ۱-۷-۹. قبیله گرایی.....
- ۲۴ ۱-۸-۸. انواع روش.....
- ۲۶ ۱-۸-۱. روش دروندینی.....
- ۲۷ ۱-۸-۲. روش تحلیل منطقی.....
- ۲۸ ۱-۹-۹. کزتابی مفاهیم.....
- ۲۹ ۱-۱۰-۱. دشواری های رهبری در تحلیل مفاهیم کزتاب و تفسیر مضاعف.....
- ۳۳ فصل دوم: اصول و مبانی آیت الله خامنه‌ای دامنه در تحلیل سیاسی.....
- ۳۴ ۲-۱-۱. مبانی.....
- ۳۴ ۲-۱-۱. جهان بینی.....
- ۳۵ ۲-۱-۲. انسان شناسی.....
- ۳۷ ۲-۱-۳. جامعه شناسی.....
- ۳۸ ۲-۲-۲. اصول.....
- ۳۸ ۲-۲-۱. اصل آرمان گرایی.....
- ۴۰ ۲-۲-۲. اصل مردم سالاری.....
- ۴۵ ۲-۲-۳. اصل تجدیدنظرناپذیری.....
- ۴۷ ۲-۲-۴. اصل عدالت.....
- ۵۱ ۲-۲-۵. اصل استقلال همه جانبه.....
- ۵۵ ۲-۲-۶. اصل ایستادگی (نظریه مقاومت).....
- ۶۰ ۲-۲-۷. اصل راه امام.....
- ۶۲ ۲-۲-۸. اصل وحدت جهان اسلام.....
- ۶۷ ۲-۲-۹. اصل انقلابی بودن.....
- ۶۸ ۲-۲-۱۰. اصل حمایت از مظلومان.....
- ۷۱ ۲-۲-۱۱. اصل مرزبندی با دشمن.....
- ۷۵ ۲-۲-۱۲. اصل امید.....
- ۷۸ ۲-۲-۱۳. اصل توکل.....
- ۸۱ ۲-۲-۱۴. اصل تقوا و انصاف.....

۸۹	فصل سوم: الزامات تحلیل
۹۰	۱-۳. انتقال ندادن اختلافات به مردم
۹۱	۱-۳-۱. عدم ایجاد دودستگی در مردم
۹۳	۲-۱-۳. لزوم حفظ آرامش جامعه
۹۵	۲-۳. تکمیل نکردن پازل دشمن
۱۰۰	۳-۳. خودداری از اتهام افراطی گرایی به جوانان حزب اللهی
۱۰۲	۴-۳. پرهیز از تقسیم‌بندی تندرو و میانه‌رو
۱۰۵	۵-۳. پرهیز از دمیدن در اختلافات مذهبی - قومی
۱۰۸	۶-۳. وحدت حول اصول انقلاب اسلامی
۱۱۱	۷-۳. دشمن‌شناسی در تحلیل
۱۱۷	۸-۳. اصلی - فرعی کردن مسائل کشور
۱۲۳	فصل چهارم: روش‌های تحلیل
۱۲۸	۱-۴. روش‌های عمومی
۱۲۸	۱-۴-۱. روش مقایسه‌ای
۱۴۲	۱-۴-۲. روش تاریخی
۱۵۰	۱-۴-۳. روش گفت‌وگویی
۱۶۷	۱-۴-۴. روش تفسیر مضاعف
۱۷۹	۱-۴-۵. روش انتخاب عقلایی
۱۹۳	۲-۴. روش‌های درون دینی
۱۹۳	۱-۴-۲. روش وحیانی
۲۰۱	۲-۴-۲. روش نقلی
۲۲۲	۳-۴-۲. روش استدلالی
۲۳۱	۴-۴-۲. روش شهودی
۲۴۳	نتیجه‌گیری
۲۴۷	کتابنامه

مقدمه

نیات در مبانی فکری و داشتن روش برای علم کاوی یا تحلیل سیاسی، دو عنصری هستند که مخاطب را به اقناع چهارچوب مند و تصویرسازی مؤثر از گوینده وامی دارند. اصول و مبانی اندیشه در علمای دینی، معمولاً از معرفت ذاتی یا دینی پیروی می کند؛ اما روش تفکران، اصول و مبانی شان را از معرفت نسبی یا عقل خودبنیاد آدمی اخذ می کنند. میان جامعه مذهبی ایران، اعم از تحصیلکردگان دانشگاهی و تحلیلگران سیاسی - فرهنگی و اجتماعی، روش جایگاه ویژه ای ندارد و اصولاً قاعده، روش و متد، عناصر برجسته ای نیستند؛ از همین رو توفیق در اقناع سازی مخاطب، به کندی انجام می شود. کتاب پیش رو با این هدف تألیف شد که بتواند الگویی برای رفع این نقیصه باشد. برای دوری از انتزاع و ارائه الگویی متناسب و شناخته شده برای این مهم، تلاش شد از آیت الله خامنه ای دامت برکاته، به عنوان مصداق و الگو بهره ببریم؛ زیرا همگان ایشان را می شناسند و از تحلیل های ایشان بهره می برند و افزون بر دوستان، بسیاری از منتقدان و مخالفان نیز سبک تحلیلی، قدرت و روش های اقناع ساز ایشان را تأیید و تحسین می کنند. تعمق در یافته های این کتاب، که نوعی پژوهش شمرده می شود، می تواند بخشی از آسیب های روش شناسی در تحلیل سیاسی نیروهای مؤمن به انقلاب اسلامی را برطرف کند. با پیروی از روش های تحلیل آیت الله

خامنه‌ای علیه السلام می‌توان نظام‌مند سخن گفت، بی‌نظمی سازمان ذهنی مخاطب را به راحتی سامان داد، از پراکنده‌گویی پیشگیری، و به صورت روشمند او را اقناع کرد. روش، گم‌شده بسیاری از ماه‌هاست و باید به آن توجه کرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد غیرمذهبیون یا غیرانقلابیون، بیشتر بر روش تأکید می‌کنند. بنابراین، نیروهای انقلاب نیز باید روش شناس باشند تا مخاطب بتواند بیشترین بهره را از تحلیل ایشان ببرد. کتاب حاضر، شامل چهار فصل است که هر فصل، به موضوع خاصی می‌پردازد و سرجمع آن، پازل ذهنی مناسبی برای هر تحلیلگر مسلمان به وجود می‌آورد. فصل اول، به کلیات و تعاریفی از روش، تحلیل، معرفت، آسب‌های تحلیل، کژتابی مفاهیم در تحلیل و نظام دانایی آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام می‌پردازد.

فصل دوم، هفده اصل روشی را بررسی می‌کند که سامان اندیشه و جهت‌گیری نظام دانایی آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام را روشن می‌سازد. این اصول، زیرساخت فکری و معرفتی ایشان، هم در حوزه تخصصی و هم در حوزه رهبری نظام جمهوری اسلامی است؛ اصولی که سی سال تغییرناپذیر بوده و استخوان‌بندی اصلی حرکت نظام جمهوری اسلامی نیز بر مبنای آن ترسیم شده. البته این اصول، با اندیشه بنیان‌گذار نظام جمهوری اسلامی هم تطبیق حداکثری دارد و اصولاً دستگاه جهان‌بینی حضرت امام علیه السلام نیز پس از رحلت ایشان، در نظام جمهوری اسلامی استمرار یافته است. از همین رو، از اصول ذکرشده آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام در این کتاب، «راه امام» است.

در فصل سوم، به الزامات آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام در تحلیل می‌پردازیم. شاید بتوان این الزامات را «بایدها و نبایدها»ی آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام در تحلیل سیاسی نام نهاد و شاید بتوان نام آن را خط قرمز اجتماعی تحلیل هم گذاشت؛ اما از همه مواردی که تحلیلگر باید رعایت کند تا آرامش اجتماعی، وحدت

ملی، نیفتادن سوژه‌ای به دست دشمنان و... رعایت شود، به عنوان الزامات تحلیل ایشان نام برده‌ایم.

در فصل چهارم، به نه روش تحلیلی آیت‌الله خامنه‌ای دامت‌الرحمة پرداخته شده که الهام‌گرفته از روش‌های علمی علوم انسانی است. فرقی نمی‌کند؛ زیرا در علوم انسانی و حتی در علوم کلیشه‌ای و کلاسیک مانند حسابداری هم از مسیر تحلیل به نتایج می‌رسند. داده‌های موجود را تحلیل می‌کنند تا به جواب منطقی و درست دست یابند. در این فصل، از پنج روش استفاده شده است که مشترکاً در اسلام و اندیشه غربی کاربرد دارند. به تعبیردیگر، روش‌هایی هستند که در غرب هم استفاده می‌شود؛ اما با مبانی معرفت‌دینی (معرفت ذاتی) در تراحم نبوده و قابل انطباق است. اما چهار روش استفاده‌شده در این فصل، کاملاً درون دینی است که ریشه در سنت و علوم انسانی-اسلامی دارند که عبارت‌انداز: روش وحیانی، روش استدلالی، روش نقلی و روش شهودی. البته آیت‌الله خامنه‌ای دامت‌الرحمة، بعضاً از روش‌های ترکیبی هم بهره برده‌اند؛ اما اینجا همه روش‌ها به صورت تفکیک آمده است. برای مثال، ممکن است در تبیین موضوعی، هم از قرآن بهره برده باشند، هم از روش مقایسه، و هم از روش تاریخی؛ اما در این کتاب، به صورت تجزیه‌شده و مستقل به آن پرداخته شده. تجربه نگارنده در مطالعه متون سی‌ساله و در دسترس آیت‌الله خامنه‌ای دامت‌الرحمة، این مهم را نیز روشن می‌سازد که روش‌هایی که ایشان به کار می‌گیرند، معمولاً با نوع مخاطب هماهنگ است. برای مثال، در جلسه اعضای مجلس خبرگان، ممکن است بیشتر صحبت‌ها به روش وحیانی یا نقلی عنوان شود. در جمع کارگزاران نظام، روش‌های مقایسه‌ای بیشتر استفاده شده است یا در جمع استادان یا دانشجویان، روش‌های استدلالی در اولویت بوده است. در تربیون‌های عمومی یا نماز جمعه، روش‌های تاریخی و نقلی برجسته‌تر است؛